

CZU: 372.362

VALOAREA FORMATIV-DEZVOLTATIVĂ A PANOURILOR EDUCAȚIONALE ÎN GRĂDINIȚA DE COPII

Stela GÎNJU, Natalia CARABET, Mihaela PAVLENCO

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Este recunoscut faptul că asupra dezvoltării globale a copiilor un rol esențial are mediul de învățare, care este constituit din mai multe elemente. Unul dintre elementele principale în grădinița de copii sunt panourile educaționale. Acestea trebuie să corespundă anumitor cerințe metodologice: reprezentativitate, accesibilitate, funcționalitate etc. Studiul empiric este realizat pe un eșantion de cca 50 de cadre didactice din instituțiile de educație timpurie din Republica Moldova cu scopul de a determina valoarea formativ-dezvoltativă a panourilor educaționale. Partea formativă a cercetării s-a realizat printr-un master-class, unde au fost confecționate panouri educaționale ieftine și funcționale.

Cuvinte-cheie: mediu de învățare, panouri educaționale.

THE FORMATIVE-DEVELOPER VALUE OF THE EDUCATIONAL PANELS IN THE KINDERGARTEN

An essential role in the development of children all over the world is played by the learning environment, which consists of several elements. One of its main parts in the kindergarten is represented by the educational panels, which should respect some methodological requirements, such as: representativeness, accessibility; functionality, etc. The empirical study is realized on a sample of about 50 teachers from the early educational institutions from the Republic of Moldova, in order to determine the formative-developer value of the educational panels. The formative part of the research was realized via a master-class, where there were created inexpensive and functional educational panels.

Keywords: learning environment; educational panels.

Introducere

Recentele investigații în domeniul managementului grupului de copii au evidențiat anumite elemente, care până nu demult se considerau doar conexe procesului instructiv-educativ în instituțiile de educație timpurie. Unul dintre aceste elemente este mediul de învățare, și anume – dimensiunea ergonomică, sau mediul fizic reprezentat prin amenajarea sălii de grupă: mobilier, mijloace didactice, panouri educaționale etc. [1, p.75].

Mediul de învățare este spațiul în care instruiții realizează activități de învățare, conlucrare și sprijin reciproc, folosind o varietate de instrumente și resurse de informare și comunicare pentru a atinge obiectivele preconizate. Mediul poate fi un factor, o resursă (cu posibilități potențiale, dar neutilizate) sau un mijloc (dacă el este însușit ca mijloc) [2, p.225-229].

Mediul de învățare influențează semnificativ dezvoltarea armonioasă a copilului, și anume: cognitivă, socială, emoțională, estetică și fizică. Este în atribuția instituției de educație timpurie [3, cap.III, art.15] să asigure un mediu securizat fizic și afectiv, stimulat din punct de vedere cognitiv și social pentru toți copiii. Astfel, educatorul încurajează copiii să învețe în baza explorărilor proprii, prin joc, prin interacțiune cu semenii săi.

Teoriile ambientaliste susțin rolul determinant al mediului, îndeosebi sociocultural, în dezvoltarea personalității. Ambientalismul își are originile în cercetările biologilor. Teza transformistă, formulată de **Jean Baptiste Lamarck** în lucrarea sa *Filosofia zoologică*, se consideră ca fiind momentul de debut al acestei orientări.

Dupa Lamarck, mediul (ambianța) joacă un rol capital în evoluția viețuitoarelor. Sub presiunea factorilor de mediu viețuitoarele se transformă (se adaptează), dobândind caracteristici noi pe care, apoi, le transmit moștenitorilor. Ideile lui Lamarck sunt susținute de întemeietorii pedagogiei moderne Comenius și Pestalozzi, dar și de reprezentanții behaviorismului contemporan Skinner, Brunner ș.a. [4, p.143].

Concepția ambientalistă a fost susținută de către sociologi [5], dar și de unele curente pedocentriste, adepți ai cărora erau M.Montessori, L.Tolstoi, care promovau dezvoltarea copilului în mod liber, în cadrul mediului ambiant, conform trebuințelor și aspirațiilor sale.

M.Montessori [apud, 6] descrie proprietățile unui mediu educogen, menționând că trebuie să fie ordonat, fiecare lucru având locul său, unde poate fi găsit în permanență și cu ușurință de copii. De asemenea, mediul trebuie să fie plăcut, atrăgător și îmbietor. Unul dintre principiile de bază ale educației Montessori este pregătirea mediului, accentuând că este „de o importanță covârșitoare ceea ce copilul întâlnește în fiecare zi în jurul său”.

Pedagogii Edwards, Gardini și Forman din Reggio Emilia (Italia) subliniază necesitatea unui mediu fizic care ar duce la informarea și implicarea copiilor. Ei confirmă că mediul fizic este și el „un pedagog” [apud, 7, p.173].

Un rol important în amenajarea mediului în instituția de educație timpurie sunt panourile educaționale, care contribuie la informarea, formarea și dezvoltarea dorinței copiilor de a fi activi, de a participa, permite orientarea activității copiilor, dezvoltarea mai multor domenii. Cu scopul de a determina valoarea formativ-dezvoltativă a panourilor educaționale, catedra Pedagogie Preșcolară a UPS „Ion Creangă” a realizat o cercetare pe un eșantion de cca 50 de cadre didactice din diverse instituții de educație timpurie din republică.

Material și metode

În calitate de metode de cercetare am utilizat chestionarea și focus-grupul.

Rezultate și discuții

La chestionare au participat toate 50 de cadre didactice. Itemii chestionarului se axau pe structura și metodologia de utilizare a panourilor în grădiniță. Analizând rezultatele chestionarului, am constatat că 100% din cadrele didactice tind spre respectarea cerințelor în realizarea panourilor educaționale, dar totodată se atestă unele probleme: 35% au menționat lipsa finanțelor pentru procurarea panourilor, 25% – că nu există corelarea panourilor cu vârsta copiilor, 42% indică lipsa funcționalității panourilor educaționale procurate. La întrebarea despre posibilitatea de elaborare a panourilor educaționale cu mâinile proprii doar 15% au răspuns afirmativ. Practic 90% din educatori au menționat că nu cunosc cum pot valorifica panourile în activitățile din timpul zilei, în activitatea individuală sau de grup a copiilor din centrele educaționale.

Focus-grupul a fost realizat pe un eșantion de 25 de persoane. Ghidul de interviu pentru focus-grup conținea următoarele întrebări:

Ghid de intervenție pentru focus-grup:

1. *Enumerați panourile educaționale pe care le aveți în grupa dumneavoastră de copii/pe care le știți.*
2. *Describeți rolul panourilor educaționale pentru dezvoltarea copiilor.*
3. *Indicați cerințele metodologice față de panourile educaționale.*
4. *Realizați corelarea dintre panourile educaționale concrete și diverse domenii de dezvoltare a copiilor.*

Educatoarele participante la focus-grup au enumerat un șir de panouri educaționale, clasificându-le după locul unde le găsim. Astfel, în *vestiar* avem: „Afișier pentru părinți”; „Creația în sânul familiei”; „Eu astăzi sunt aici”; „Creația copiilor”; „Copilul Zilei”; „Harta proiectului”; „Drepturile copiilor”. În *sala de grupă* regăsim următoarele panouri: „Calendarul naturii”; „Calendarul Zilei”; „Bursa muncii”; „Matemagia”; „Regulile grupei”. În *sala de baie* educatorii au indicat panoul: „Reguli de igienă”; iar în *dormitor* sunt „Reguli la somn” și „Gimnastica după somn”. În *bucătărie* regăsim panourile: „Sunt de serviciu” și „Regulile în timpul mesei”.

Cadrele didactice au expus următoarele roluri ale panourilor educaționale: contribuie la socializarea copiilor, familiarizează copiii cu starea vremii, cu zilele săptămânii, cu semnele caracteristice ale anotimpurilor, conduc la dezvoltarea atenției, spiritului de observație, stimulează curiozitatea și motivația copiilor ș.a.

Discutând cu cadrele didactice despre cerințele metodologice față de panouri, ele au menționat următoarele: să corespundă particularităților de vârstă, să fie atractive, viu colorate, plasate la nivelul copiilor, să fie utilizabile.

Studiind literatura pedagogică, aflăm că cerințele față de panourile educaționale în mare parte corespund cu cele indicate de către cadrele didactice.

Astfel, panourile educaționale trebuie să corespundă următoarelor cerințe:

1. **Reprezentativitatea** – să ofere un anumit conținut, să corespundă vârstei, să ducă la formarea obiectivelor curriculare;
2. **Funcționalitatea** – să ofere copiilor posibilitatea realizării unui anumit lucru practic, să nu fie statice;
3. **Diversitatea** – să contribuie la dezvoltarea mai multor domenii de dezvoltare a copiilor (cognitiv, motric, socioemoțional);
4. **Accesibilitatea** – să fie disponibile, copiii să aibă acces liber la panou, să fie amplasate la nivelul copiilor;

5. **Transformabilitatea** – să poată fi transformate și utilizate în diverse situații;
6. **Siguranța** – să nu provoace pericol copiilor, să fie fixate sigur, să fie executate din materiale netoxice;
7. **Estetica** – subiectele să fie redată în culori atrăgătoare, să fie frumoase, realizate cu acuratețe [8].

Realizând corelarea panourilor educaționale cu domeniile de dezvoltare a copiilor, cadrele didactice au remarcat că prin intermediul panourilor educaționale putem contribui la dezvoltarea globală a copiilor.

Studiul empiric realizat a conținut și o etapă formativă sub formă de master-class, organizat pe data de 18 martie 2017. În cadrul acestei activități am tins să confecționăm împreună cu cadrele didactice participante diverse panouri educaționale din materiale ieftine, care să corespundă cerințelor menționate.

Calendarul Naturii „cu două fețe”

Acest calendar va putea fi utilizat pentru două grupe de vârstă: grupa mică și grupa mijlocie. Calendarul va fi confecționat dintr-o bucată de carton dreptunghiular. Prima față, destinată copiilor de 3-4 ani, va fi împărțită în patru părți, pe care vor fi lipite foi colorate de 4 culori diferite. Ar fi de dorit asocierea culorilor cu un anumit anotimp, de exemplu: pentru anotimpul iarna – foaie albă sau albastră; pentru anotimpul toamna – foaie de culoare galbenă sau oranj. Pe foile colorate vor fi lipite imagini corespunzătoare fiecărui anotimp. Fața a doua, destinată copiilor din grupa mijlocie, va fi împărțită în mai multe părți (5-6-7), pe care de asemenea vor fi lipite foi de diferite culori. Pe fiecare foaie colorată va fi instalată câte o imagine ce reprezintă starea meteorologică (ninsoare, ploaie, cer senin). O parte componentă a Calendarului „cu două fețe” este un clește pentru rufe. În urma observărilor efectuate în timpul plimbărilor, copiii vor privi imaginile reprezentate pe Calendar și vor fixa cleștele în locul corespunzător, indicând anotimpul sau starea meteorologică la momentul dat.

Calendarul Naturii – transformer

Acest Calendar are la bază capacul unei cutii de carton, care se îmbracă cu fetru. Tot din fetru se decupează cuvântul „AZI” și denumirile de anotimpuri „VARA”, „IARNA”, „PRIMĂVARA”, „TOAMNA”, diverse semne meteorologice, caracteristici ale anotimpurilor: flori, frunze galbene, frunze verzi, noraș cu ploaie; soare, fulg de nea. Pe partea din spate a fiecărei litere și imagini se lipește o bucățică de bandă adezivă (scotch). Cu Calendarul dat putem lucra în diverse moduri. Dacă aplicăm forma de organizare a activității copiilor frontal și dorim să indicăm starea meteo de afară, notăm pe Calendar cuvântul „AZI”. Sarcina copiilor este să selecteze din multitudinea de imagini doar pe cele care corespund zilei de astăzi (de exemplu, astăzi este soare, deci copiii vor alege imaginea soarelui). Eliminând toate componentele, putem plasa pe Calendar în loc de cuvântul „AZI” denumirea unui anotimp, de exemplu VARA. Sarcina copiilor va fi să selecteze din toate imaginile doar cele ce aparțin anotimpului VARA. Calendarul poate fi utilizat de către copiii din grupa mijlocie, dar și de către cei din grupa mică. În cazul lucrului individual, în Centrul Științe poate fi utilizat și în grupa mare (Fig.1).

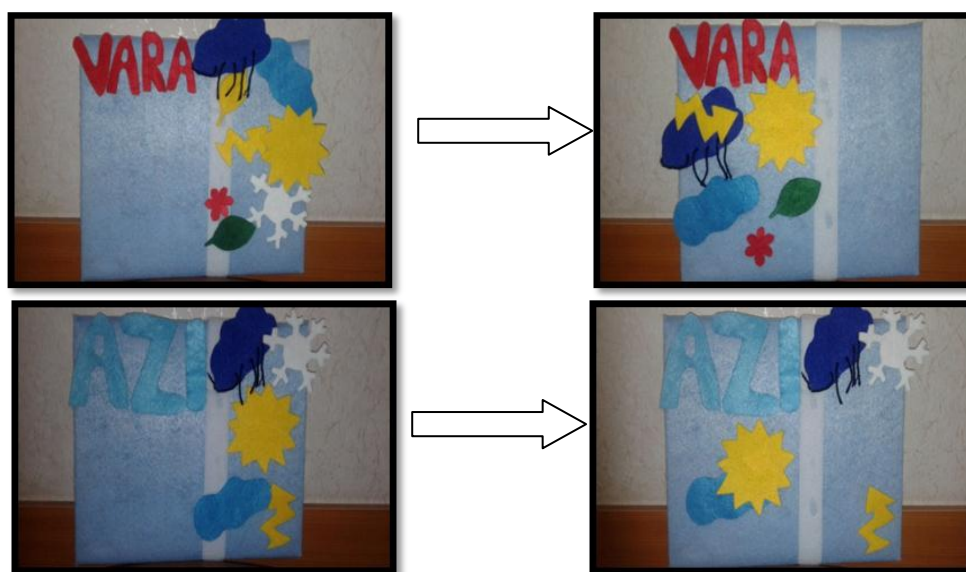

Fig.1. Calendarul Naturii – transformer.

Panoul *Semaforul succesului*

Acest panou (Fig.2) poate fi confecționat dintr-o bucată de carton și trei farfurii de unică folosință, pe care le colorăm în roșu, verde și galben. Pentru activitatea la acest panou vom avea nevoie de bețișoare colorate în aceleași culori sau fișe. Panoul poate fi utilizat în cadrul etapei Reflecție, când copiii se autoapreciază. Culoarea verde ar însemna că am fost foarte activ azi la activitate, am răspuns foarte bine la întrebări; culoarea galbenă – am fost activ, am răspuns bine la întrebări; culoarea roșie – este loc de mai bine, data viitoare voi fi mai activ, voi răspunde mai bine la întrebări. În partea de jos a panoului am fixat un buzunar, în care copiii pot să plaseze bețișoarele sau jetoanele, în caz că nu s-au determinat sau nu doresc azi să participe la autoapreciere.

Fig.2. Panoul *Semaforul succesului*.

Panoul *Dispoziția mea*

Acest panou se organizează, de regulă, în vestiarul grupei de preșcolari. Scopul acestuia este multiplu: identifică dispoziția copilului la debutul zilei, planifică activitatea individuală cu copilul în scopul îmbunătățirii dispoziției sau aflării motivelor proastei dispoziții, întreprinde acțiuni de stabilire sau îmbunătățire a parteneriatului cu familia.

Structura panoului *Dispoziția mea* este una fixă. El trebuie să conțină oglindă, în care copilul se privește, identifică starea sa de bine, dispoziția sa, semne-reper (trist, vesel, îngândurat). Pentru grupele mici se recomandă 2 repere (vesel-trist), la grupele mai mari adăugând treptat până la 5-6.

Panoul *Dispoziția mea* poate fi confecționat divers: putem utiliza pozele copiilor pentru a-i ajuta să poziționeze în panou informația individuală cu privire la dispoziția personală. Putem utiliza clești pe care sunt prinse pozele copiilor, acest element fiind prins de semnul ce indică de fapt dispoziția copilului (Fig.3).

Fig.3. Panouri *Dispoziția mea*.

Ca activități conexe panoului *Dispoziția mea* putem propune activitatea Floarea dispoziției, activitate ce poate fi atașată Centrului Arte. Cadrul didactic pregătește o floare mare cu mai multe petale ce sunt de diferite culori. Educatorul, așezat la masă, roagă un copil să se apropie, să selecteze o petală (care îi place) și să explice, de ce a ales această culoare. Educatorul se va interesa cum se simte copilul, ce îl deranjează, ce evenimente au avut loc recent etc. În așa mod se analizează unele evenimente din viața copilului, se discută despre culori, se face legătura cu dispoziția copilului, se învață denumiri de culori etc.

Panoul Bursa muncii

Acest panou (Fig.4) este cel mai discutat de educatori, se caută posibilitatea cea mai reușită de a organiza activitatea copiilor în acest sens. Panoul are la bază un scop clar – identificarea domeniului de activitate a copilului azi; negocierea, la nevoie, a unor situații, organizarea activității personale. Pe panou trebuie să fie prezente simbolurile centrelor de educație (toate 6).

Educatorul va indica clar ce centre educaționale se deschid azi, numărul de copii care pot selecta un centru, modalitatea de înscriere a copiilor la centrul ales.

Cadrele didactice, de obicei, indică printr-o cifră numărul de copii care pot merge la un centru. O modalitate comodă este ecusonul ales de copii, fapt ce le organizează activitatea ulterioară. În situații de conflict recomandăm negocierea: educator-copii, copil-copil, în situația când un copil dorește mult să fie într-un centru de educație dar nu mai este loc pentru el. Acesta poate negocia sau ruga un alt copil pentru a se schimba cu locul.

Concluzii

Panourile educaționale sunt mijloace didactice care fac parte obligatoriu din mediul educațional al grupeii de copii, jucând un rol estetic, formativ, contribuind la dezvoltarea globală a preșcolărilor. Panourile educaționale neapărat trebuie să corespundă particularităților de vârstă a copiilor și cerințelor metodologice. Cadrele didactice trebuie să conștientizeze că aceste materiale didactice nu sunt materiale „de perete” și pot fi utilizate nu doar dimineața, dar și în alte etape ale zilei, în diverse forme de organizare a activității copiilor: frontală, individuală și în grup.

Referințe:

1. ROMIȚĂ, B. IURCU. *Managementul clasei de elevi*. Iași: Polirom, 2006. 75 p. ISBN 973-46-0235-7
2. CABAC, V. Mijloacele de instruire în diverse abordări ale învățării. În: *Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective*. Materialele Conferinței naționale cu participare internațională, 29-30 septembrie 2016. Bălți: S. n., 2016, p.225-229. ISBN 978-9975-89-029-8
3. Regulamentul-cadru al instituției de educație timpurie, 2015.
4. TOMȘA GH. *Bazele teoretice ale psihopedagogiei preșcolare*. București: Editura V & I INTEGRAL, 2007. 143 p. ISBN 973-9341-94-3
5. SĂLĂVĂSTRU, D. *Psihologia educației*. Iași: Polirom, 2004. 288 p. ISBN 973-681-533-6
6. ALBULESCU, I. *Pedagogii alternative*, 2014. 296 p. ISBN 978-606-587-197-7
7. TANKERSLEY, D. *Cum aplicăm teoria în practică*. Ghid pentru promovarea principiilor unei pedagogii de calitate. Chișinău: Epigraf, 2013. 2016 p. ISBN 978-9975-125-14-7
8. МАСЮКОБА, Н.Г. *Введение ФГОС основного общего образования как фактор модернизации системы образования СК* (Методическое пособие). Ставрополь, 2012. 170 с. УДК 371(083.74)(072) ББК 74.202я7 В 241.
9. <http://razvivash-ka.ru/kalendar-prirody-svoimi-rukami/>

Fig.4. Panoul Bursa muncii.

Prezentat la 10.05.2017